

Praktične smernice za oceno primernosti odraslega goveda za prevoz

Zahvala

Smernice so pripravile naslednje organizacije:

EUROGROUP FOR ANIMALS

UECBV (Evropska zveza trgovcev z živino in mesom)

ANIMALS' ANGELS

ELT (European Livestock Transporters – Evropski prevozniki živine)

FVE (Federation of Veterinarians of Europe – Evropska zveza veterinarjev)

IRU (International Road Transport Union – Mednarodna zveza za cestni promet)

*

Fotografije so prijazno zagotovili:

- Animals' Angels (str. 1, 15, 18, 19, 21, 23, 35, 39, 41, 43, 46)
- BSI Schwarzenbek/Karen v. Holleben (str. 34, 35)
- Charles Blanc (str. 27)
- Cecile Boos (str. 36)
- DairyCo (str. 30)
- Didier Raboisson (str. 17, 33)
- Jean-Marie Nicol (str. 44, 45)
- Institut de l'Elevage (str. 17, 22, 27, 31, 33, 37, 40, 42, 44)
- Yves Millemann (str. 15, 16, 20, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 47)
- IRU (стр. 34)
- Patrice Bargoin (str. 28)
- Protection Mondiale des Animaux de Ferme (str. 1)
- Sébastien Assié (str. 27)
- Sylvie Chastant (str. 22, 31)
- UECBV (str. 32)
- DEFRA (predloga načrta izrednih ukrepov, prilogi 3 in 4)

**Še posebej se zahvaljujemo organizacijama
INSTITUT DE L'ELEVAGE in INTERBEV.**

Njun „Guide de Non-Transportabilité des Bovins vers l'abattoir“ je bil uporabljen kot predloga za te smernice.

Copyright © 2012 Eurogroup for Animals, UECBV, Animals' Angels, ELT, FVE, IRU. Vse pravice pridržane. Brez omejevanja pravic na podlagi zgoraj pridržane avtorske pravice nobenega dela te publikacije ni dovoljeno razmnoževati, shraniti ali vnesti v sistem za pridobivanje dokumentov ali razširjati v nobeni obliki in na noben način (elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali drugače) brez predhodnega pisnega dovoljenja imetnika avtorske pravice.

Predgovor

- Ta vodnik je namenjen **vsem gospodarskim subjektom**, ki so vključeni v katero koli fazo prevoza odraslega goveda.
- Njegov namen je **pomagati vsem gospodarskim subjektom pri odločanju o primernosti odraslega goveda¹ za prevoz**.
- Nanaša se samo na stanja, v katerih se prevaža **odraslo govedo**.
- **Ne sme se uporabljati za postavljanje diagnoze – za to je usposobljen samo veterinar**.
- Za lažje razumevanje in upoštevanje smernic so nekatera stanja, opisana v besedilu, **ponazorjena s fotografijami**. Slike so samo primeri in se ne smejo šteti za edino predstavitev stanja živali.
- Nekatera stanja, predstavljena v tem vodniku, so izjemna in **ne predstavljajo običajnega stanja** živali na kmetiji.
- Avtorji smernic **ne prevzemajo odgovornosti** za zahtevke, škodo ali izgubo, ki bi nastali zaradi različnih razlag informacij iz tega vodnika.
- **Seznam primerov ni izčrpen. Obstajajo tudi drugi primeri, ki v tem vodniku niso opisani in v katerih žival ne bo primerna za prevoz.**
- Namen teh smernic je zagotoviti čim natančnejšo in celovitejšo sliko. Upoštevati je treba, da to **ni pravni dokument** in torej ni pravno zavezujoč.
- Smernice naj bi se uporabljale kot dodatek k veljavni zakonodaji in **NE nadomeščajo** pravnih obveznosti.
- Prevoz živali, ki niso v primernem stanju zanj, lahko privede do **kazni, finančnih izgub in odvzema dovoljenja prevozniku in/ali vozniku**.

**Uporabljajte smernice, da pripomorete k varovanju
dobrega počutja živali ter zdravja živali in ljudi.**

¹ V tem vodniku se za odraslo govedo šteje vsako govedo, katerega živa masa znaša več kot 300 kg (razen za pritlikavo govedo) (Uredba (ES) št. 1234/2007, Priloga III, del IV, odstavek 2: „odraslo govedo“ pomeni govedo, katerih živa masa znaša več kakor 300 kilogramov).

Vsebina

Uvod	6
Opredelitev pojmov	7
Kako razlagati znake?	9
DEL I: EVROPSKA ZAKONODAJA	10
Povzetek zakonodaje EU	11
• Prevoz bolnih, poškodovanih ali slabotnih živali	11
• Prevoz krav, ki so visoko breje ali so se ravno otelile	11
• Samice v laktaciji	11
• Nujni zakol zunaj klavnice	12
• Mogoč prevoz, kadar so izpolnjeni nekateri pogoji	13
DEL II: STANJA ŽIVALI, PRI KATERIH JE PREVOZ PREPOVEDAN	14
Nezmožnost gibanja	15
Huda odprta rana	17
Prolaps (zdrs organa iz telesa)	18
Močno in neprekinjeno krvavenje (huda krvavitev)	19
Napihjenost	20
Žival v pozni brejosti ali takoj po otelitvi	21
Vidna posteljica	22
Izjemna mršavost (shiranost).....	23
Sklepne ugotovitve	24
DEL III: STANJA ŽIVALI, PRI KATERIH JE PRED PREVOZOM POTREBNA DODATNA PRESOJA	25
Sprejetje pravilne odločitve	26
Težave pri gibanju	27
Kako oceniti šepavost	29
Kirurške rane	31
Rane	33
Težave s kožo	36
Neobičajni izcedki	37
Otekline	38
Driska	40
Težave z dihanjem	41
Obolelo vime	42
Krave v laktaciji	43
Neobičajno vedenje in/ali živčni znaki	44
Nevarne živali	45
Živali s prizadetim vidom.....	46

Vsebina (nadaljevanje)

PRILOGA I: Glavni regulativni predpisi	48
PRILOGA II: Priporočila: ukrepi, ki jih je treba sprejeti, kadar se živali, neprimerne za prevoz, odkrijejo na kmetijah, v zbirnih centrih, na kontrolnih točkah ali med prevozom	49
PRILOGA III: Primer splošnega načrta izrednih ukrepov	50
PRILOGA IV: Primer načrta izrednih ukrepov za določeno pot.....	51

Uvod

- Boljše razumevanje regulativnih besedil -

Evropska zakonodaja in nacionalne zakonodaje za varovanje zdravja in dobrega počutja živali ter zdravja ljudi določajo pogoje, pod katerimi se živali ne štejejo za primerne za prevoz.

V zakonodaji je jasno navedeno, da:

- **nihče ne prevaža živali ali povzroči, da se živali prevažajo tako, da lahko dobijo poškodbe ali neupravičeno trpijo** (*Uredba (ES) št. 1/2005, člen 3*);
- **se živali ne prevažajo, če niso primerne za načrtovani prevoz; vse živali se prevažajo v razmerah, ki zagotavljajo, da se ne bodo poškodovale ali po nepotrebnem trpele** (*Uredba (ES) št. 1/2005, Priloga I, poglavje I, odstavek 1*);
- **oskrbniki živali v kraju odhoda, pretovarjanja ali namembnem kraju in** upravljavci zbirnih centrov zagotovijo, da se izpolnijo tehnična pravila, določena v oddelku 1 poglavij I in III Priloge I, za živali, ki se prevažajo (*Uredba (ES) št. 1/2005, člena 8 in 9*). Slike, prikazane v navedenih smernicah, so samo primeri, zato je pri odločanju, ali se žival sploh ne sme prevažati oziroma ali **bi lahko bila „primerna za načrtovani prevoz“**, potrebna strokovna presoja: npr. v nekaterih posebnih okoliščinah se lahko na podlagi veterinarskega mnenja lažje poškodovana ali bolna žival prevaža na kratkih razdaljah, če se sprejmejo posebni previdnostni ukrepi.

V tem vodniku so predstavljene osnovne določbe Uredbe (ES) št. 1/2005 o zaščiti živali med prevozom. Upoštevati je treba tudi nacionalna pravila, ki se uporabljajo v državah članicah.

**Ta vodnik se ne sme uporabljati za
postavljanje diagnoze – za to je
usposobljen samo veterinar.**

Opredelitev pojmov

Pri sklicevanju na stanja, predstavljena v delu II ali III vodnika, so uporabljene naslednje opredelitve.

1. Govedo v dobrem splošnem stanju

Na primer:

- pozorna, odzivna žival;
- sijoča in suha koža, dobro negovana;
- normalno dihanje;
- dobra telesna kondicija;
- enakomerna razporeditev teže na vse štiri noge med stanjem in hojo, ravna hrbtina linija;
- brez očitnih znakov bolečine.

2. Govedo v slabem splošnem stanju

Na primer:

- ravnodušnost do okolice (apatičnost) *in/ali*
- solzne/motne oči *in/ali*
- vztrajno odklanjanje hrane ali pijače *in/ali*
- vročina: telesna temperatura $> 39,5\text{ }^{\circ}\text{C}$ ali hipotermija ($< 37,5\text{ }^{\circ}\text{C}$) *in/ali*
- bistveno povečana frekvenca dihanja, izrazito sopenje ali dihanje z odprtim gobcem, močnejše kašljanje *in/ali*
- očitni znaki hude bolečine, kot je izbočen hrbet, v povezavi z drugimi znaki, na primer hitrim plitvim dihanjem, neobičajno držo ali hojo, močnim potenjem brez fizičnega napora ali vročine, izjemno mršavostjo.

3. Ležeče živali (downers): živali, ki ležijo, niso sposobne vstati ali stati.

4. Nezmožnost gibanja brez bolečine

Znaki bolečine med gibanjem vključujejo:

- očitno šepanje živali ali neenakomerno razporeditev teže na noge *in/ali*
- izbočen hrbet *in/ali*
- neobičajno držo *in/ali*
- neobičajno hojo *in/ali*
- hitro plitvo dihanje.

Opredelitev pojmov (nadaljevanje)

5. **Nezmožnost hoje brez pomoči**

Hoja brez pomoči pomeni:

- da ni potrebe po električnih priganjačih, tepežu ali nenehnem močnem vlečenju oglavnika. Izjema so lahko zelo trmaste živali, pri katerih ni očitnih znakov bolečine ali trpljenja;
- da ni potrebe po zunanji podpori pri stanju, npr. kadar bo žival verjetno izgubila ravnotežje.

6. **Fiziološka šibkost:** šibkost živali, ki ni posledica poškodbe ali bolezni. Lahko je posledica posebnih stanj, zaradi katerih žival ni primerna za prevoz, npr. utrujenosti, pozne brejosti in nedavne otežitve.

7. **Patološki proces:** vsako stanje živali, ki je posledica poškodbe ali bolezni. Privede lahko do simptomov ali učinkov, zaradi katerih žival ni primerna za prevoz.

Primeri bodo predstavljeni v tem vodniku.

Kako razlagati znake?

Za hitro informacijo smo uporabili znake , in ter barvne oznake na vrhu in dnu strani za lažje razlikovanje med različnimi deli vodnika.

Neprimerna za prevoz

Mogoče primerna za prevoz, vendar je potrebna dodatna presoja

Primerna za prevoz

Pozor – potrebna previdnost

Citiranje zakonodaje

EVROPSKA ZAKONODAJA

V tem vodniku so predstavljene osnovne določbe Uredbe (ES) št. 1/2005 o zaščiti živali med prevozom. Upoštevati je treba tudi nacionalna pravila, ki se uporabljajo v državah članicah.

Povzetek zakonodaje EU

Prevoz bolnih, poškodovanih ali slabotnih živali

„Živali, ki so poškodovane ali kažejo fiziološke pomanjkljivosti ali patološke procese, veljajo za neprimerne za prevoz, predvsem če:

- se ne morejo neodvisno premikati brez bolečine ali hoditi brez pomoči;
- imajo hudo odprto rano ali prolaps;“

Uredba (ES) št. 1/2005, Priloga I, poglavje I, odstavek 2 (a, b)

Prevoz krav, ki so visoko breje ali so se ravno otelile

„Živali, ki so poškodovane ali kažejo fiziološke pomanjkljivosti ali patološke procese, veljajo za neprimerne za prevoz, predvsem če [...] so breje samice, pri katerih je že preteklo 90 % ali več pričakovanega obdobja brejosti, ali samice, ki so v preteklem tednu povrgle;“

Uredba (ES) št. 1/2005, Priloga I, poglavje I, odstavek 2(c)

Samice v laktaciji

„Molžno govedo [...], ki jih ne spremljajo mladiči, se pomolzejo v časovnih presledkih, ne daljših kot 12 ur.“

Uredba (ES) št. 1/2005, Priloga I, poglavje I, odstavek 6

„Pri dolgih vožnjah [...] prevozniki in organizatorji ravnavajo v skladu z določbami o dnevniku vožnje, navedenimi v Prilogi II.“

Uredba (ES) št. 1/2005, člen 5(4)

Povzetek zakonodaje EU (nadaljevanje)

Nujni zakol zunaj klavnice

Živali, ki so imele nesrečo (npr. zlom noge), ki iz razlogov njihove dobrobiti preprečuje njihov prevoz, se lahko izredno zakoljejo na kmetijskem gospodarstvu, če se upoštevajo nekateri pogoji, navedeni v zakonodaji.

„Nosilci živilske dejavnosti morajo zagotoviti, da se meso domačih kopitarjev, na katerih je bil opravljen nujni zakol zunaj klavnice, lahko uporablja za prehrano ljudi le, če ustreza naslednjim zahtevam.

1. Drugače zdrava žival je imela nesrečo, ki je preprečila njen prevoz v klavnico zaradi razlogov dobrega počutja.
2. Veterinar mora opraviti *ante mortem* pregled živali.
3. Zaklane in izkrvavljene živali je treba premestiti v klavnico higiensko in brez nepotrebnega odlašanja. Odstranitev želodca in črevesja, ne pa tudi druga obdelava, se lahko opravi na kraju samem pod nadzorom veterinarja. Odstranjeni notranji organi morajo spremljati zaklano žival v klavnico in biti identificirani, da pripadajo tej živali.
4. Če med zakolom in prihodom v klavnico mineta več kot dve uri, mora biti žival ohlajena. Kadar klimatski pogoji to dovoljujejo, aktivno ohlajevanje ni potrebno.
5. Zaklano žival mora v klavnico spremljati izjava nosilca živilske dejavnosti, ki je žival vzredil, o identiteti živali in v njej morajo biti zabeleženi veterinarski proizvodi ali druga sredstva, ki so bila dana živali, datumi dajanja in karence.
6. zjava, ki jo izda veterinar o zadovoljivih rezultatih pregleda *ante mortem*, o datumu, času in razlogu za nujni zakol ter sredstvih, ki jih je veterinar predpisal živali, mora spremljati žival v klavnico.“

Uredba (ES) št. 853/2004, Priloga III, oddelek I, poglavje VI, odstavki od 1 do 6

Povzetek zakonodaje EU (nadaljevanje)

Mogoč prevoz, kadar so izpolnjeni nekateri pogoji

„Sicer pa so bolne ali poškodovane živali primerne za prevoz, če:

- a. so lažje poškodovane ali bolne in jim prevoz ne bi povzročil dodatnega trpljenja; v dvomljivih primerih se je treba posvetovati z veterinarjem;
- b. [...]
- c. se prevažajo pod veterinarskim nadzorom za veterinarsko zdravljenje ali diagnosticiranje ali po njem. Vendar pa je tak prevoz dovoljen samo, kadar te živali zaradi tega ne trpijo po nepotrebnem in se z njimi ne ravna slabo;
- d. so to živali, pri katerih so bili opravljeni veterinarski posegi, povezani s kmetijskimi postopki, na primer odstranjevanje rogov ali kastracija, in če so rane popolnoma zaceljene.“

Uredba (ES) št. 1/2005, Priloga I, poglavje I, odstavek 3

Živali z boleznijo ali stanjem, ki bi se lahko prenesla na živali ali ljudi z obdelavo ali zaužitjem mesa, in ki na splošno kažejo klinične znake sistemske bolezni ali mršavosti, se ne zakoljejo za prehrano ljudi. Takšne živali je treba usmrtiti ločeno v takšnih pogojih, da se drugih živali ali trupov ne more okužiti, in deklarirati za neustrezne za prehrano ljudi.

Uredba (ES) št. 854/2004, Priloga I, oddelek II, poglavje III, odstavek 4

STANJA ŽIVALI, PRI KATERIH JE PREVOZ PREPOVEDAN

Stanja, predstavljena v tem vodniku, ne odražajo običajnega stanja živali na kmetiji v EU.

1) Nezmožnost gibanja

To pomeni, da se žival ne more:

- **gibati brez bolečine;**
- **hoditi brez pomoči;**
- **vstati** (tem živalim običajno pravimo ležeče živali („downers“) ali
- **ostati pokonci** ali
- **hoditi** ali
- **da bo verjetno izgubila ravnotežje med prevozom.**

Glej opredelitve na straneh 7 in 8.

© Animals' Angels

Ležeča žival („downer“): živali ležijo, niso sposobne vstati ali ostati pokonci.

Žival, ki bo med prevozom verjetno izgubila ravnotežje.

© Yves Millemann

1) Nezmožnost gibanja (nadaljevanje)

Klopna paraliza – krava ne more vstati.

© Yves Millemann

Vnetje: prednja leva noga je zatečena in razbremenjena. Žival se ne more premikati brez bolečine.

© Yves Millemann

Ta seznam ni izčrpen.

2) Huda odprta rana

To je:

- odprta rana z odprtjem telesne votline, kot so prsna, abdominalna ali lobanjska votlina. Od zunaj je mogoče videti notranje organe (črevo, želodec itd.);
- vsaka kirurška rana, ki se ponovno odpre zaradi notranjega abscesa ali popustitve šivov;
- velika okužena odprta rana (ki se je po možnosti zagnojila ali so se v njej zaredile ličinke);
- vsaka velika rana, pri kateri je močno poškodovana celovitost telesne površine. Poškodovane so lahko koža, mišice ali mukozne membrane.

Opomba: rane lahko povzročajo bolečine, so okužene in krvavijo, kar lahko privede do velike izgube krvi in celo smrti.

Velika rana, poškodovane koža in mišice. Gre za ponovno odprto kirurško rano, ki povzroča bolečine in tveganje dodatnih poškodb, odprtja in krvavenja.

Institut de l'Elevage/© Didier Roboisson

3) Prolaps (zdrs organa iz telesa)

- Zdrsnejo lahko različni organi, kot so danko, nožnica in maternica.
- Zdrsnjeni organi se lahko med prevozom hitro poškodujejo, kar lahko povzroči močno krvavenje.
- Stanje se lahko med prevozom poslabša.

© Animals' Angels

Prolaps nožnice.

4) Močno in neprekinjeno krvavenje (huda krvavitev)

- Močno in neprekinjeno krvavenje je znak poškodbe ali bolezni.
- Med prevozom se lahko poslabša.
- Velika izguba krvi lahko povzroči smrt.

© Animals' Angels

Krava, ki krvavi skozi nožnico.

5) Napihnjjenost

- Napihnjjenost je posledica prevelike količine plina, ki nastaja v želodcu.
- Ko se plin kopiči, se trebuh napihne.
- Dihanje postane oteženo in nenadoma se lahko pojavijo obtočne motnje.
- Žival lahko med prevozom umre.

© Yves Millemann

Žival, napihnjena na obeh straneh:
njen trebuh je napet zaradi
napenjanja vampa.

6) Žival v pozni brejosti ali takoj po otelitvi

- Živali, ki so v zadnjem mesecu brejosti ali so pretekli teden povrgle, niso primerne za prevoz.
- V primeru dvoma je treba to preveriti pri oskrbniku živali.

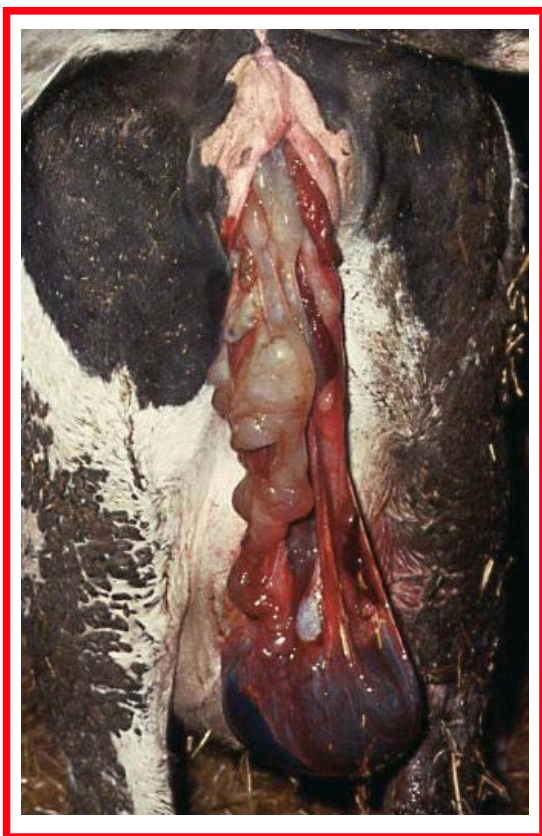
© Animals' Angels

Krava takoj po otelitvi: v prvem tednu po otelitvi je prevoz krav prepovedan.

7) Vidna posteljica

- Žival, pri kateri je vidna posteljica, se ne sme prevažati.
- Vidna posteljica je znak nedavne otelitve ali izvrga.
- Lahko je kazalnik zdravstvenih težav s tveganjem zapletov.

Institut de l'Elevage/© Sylvie Chastant

Posteljica visi iz nožnice.

8) Izjemna mršavost (shiranost)

- Shirane krave se pogosto opisujejo z izrazom, da jih je sama „kost in koža“ z jasno vidnimi rebri in vretenci.
- Za prevoz so preslabotne, saj nimajo dovolj mišične moči.
- Če bodo take živali prispele v klavnico, jih bodo veterinarske službe zavrnille kot neustrezne za prehrano ljudi (glej stran 13, odstavek 2).

© Animals' Angels

Shirani živali, preslabotni za prevoz.

Sklepne ugotovitve

**Živali, pri katerih je prisotno katero od stanj iz dela II,
se ne smejo prevažati.**

Take živali je treba nemudoma zdraviti v skladu s priporočili iz Priloge II.

*

Če je žival imela nesrečo, se lahko zakolje na kraju samem in prepelje v klavnico, če so izpolnjeni pogoji iz Uredbe (ES) št. 853/2004 (glej stran 12).

STANJA ŽIVALI, PRI KATERIH JE PRED PREVOZOM POTREBNA DODATNA PRESOJA

Sprejetje pravilne odločitve

V nekaterih primerih je stanje živali težko oceniti, zato je težko sprejeti pravilno odločitev.

Namen tega dela vodnika je predstaviti več mejnih stanj in zagotoviti jasne kazalnike, ki vam bodo pomagali pri odločitvi, ali je žival primerna za prevoz ali ne.

Upoštevati morate:

- splošno stanje živali;
- trajanje in posebne okoliščine prevoza, kot so podnebne razmere, gostota nakladanja itd.;
- ali se lahko stanje živali med prevozom poslabša;
- tveganje, da bodo inšpekcijske službe v klavnici žival zavrnila.

1) Težave pri gibanju

Splošno načelo:

ŽIVAL, KI NE MORE OBREMENITI VSEH ŠTIRIH NOG, SE NE SME PREVAŽATI.

Pri odločitvi morate upoštevati:

- pripravljenost za gibanje;
- znake bolečine;
- neobičajno držo ali hojo (npr. izbočen hrbet);
- zmožnost dohajanja drugih živali;
- splošno stanje živali.

Institut de l'Elevage/© Sébastien Assié

Krava z neobičajno hojo (zadnji nogi); preverite, ali lahko žival obremeni vse štiri noge in ohrani ravnotežje!

Ta žival je videti v redu, vendar je potrebna dodatna presoja: ali bo lahko obremenila prednjo desno nogo in se premikala brez bolečine?

© Charles Blanc

1) Težave pri gibanju (nadaljevanje)

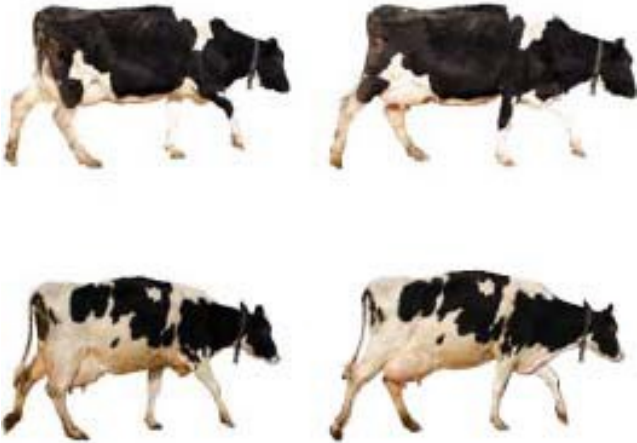
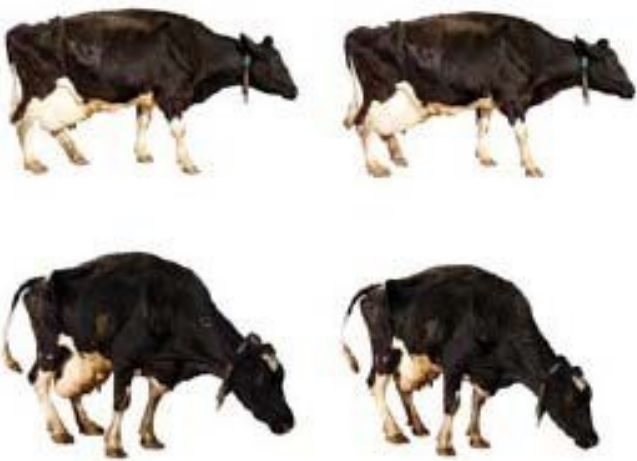

Žival razbremenjuje zadnjo nogo: ta položaj noge lahko nakazuje težavo. Potrebna je dodatna presoja: ali bo žival lahko obremenila to nogo in se premikala brez bolečine?

Kako oceniti šepavost

Kategorija	Ocena	Opis vedenja živali	Odločitev
 Dobra mobilnost	0	Hodi enakomerno z enakomerno obremenitvijo vseh štirih nog in ravnim hrbtom. Mogoči dolgi neprekinjeni koraki.	Primerna za prevoz
 Nepopolna mobilnost	1	Neenakomerni koraki (ritem ali obremenitev) ali skrajšani koraki; prizadetih okončin ni mogoče takoj določiti.	Primerna za prevoz

Kako oceniti šepavost

Kategorija	Ocena	Opis vedenja živali	Odločitev
 Prizadeta mobilnost	2	Neenakomerno obremenjevanje okončine, ki jo je mogoče takoj določiti, in/ali očitno skrajšani koraki (običajno z izbočenim srednjim delom hrbta).	Če žival obremenjuje vse štiri noge: Primerna za prevoz Če žival ne obremenjuje vseh štirih nog: Neprimerna za prevoz
 Hudo prizadeta mobilnost	3	Ne more slediti živahnemu človeškemu koraku (zaostaja za zdravo čredo) in znaki ocene 2.	Neprimerna za prevoz

Zagotovil DairyCo. Povzeto po oceni mobilnosti DairyCo, pobudi iz VB, ki sodeluje s proizvajalci.

2) Kirurške rane

Šivi na vulvi:

IDE/© Sylvie Chastant/Yves Millemann

Za preprečitev prolapsa vagine ali maternice so bile pri tej kravi uporabljene varnostne zaponke.

Pred natovarjanjem preverite, ali varnostne zaponke pomenijo nevarnost povzročitve poškodbe med prevozom.

Prevoz manj kot en teden po otežitvi:

NEPRIMERNA ZA PREVOZ

Prevoz najmanj en teden po otežitvi in žival v slabem splošnem stanju:

NEPRIMERNA ZA PREVOZ

Prevoz najmanj en teden po otežitvi in žival v dobrem splošnem stanju:

PRIMERNA ZA PREVOZ

2) Kirurške rane (nadaljevanje)

Odprta rana, ki je bila zašita:

© Yves Millemann

Ta rana ni popolnoma zaceljena; zašita je bila pred dvema dnevoma.

NEPRIMERNA ZA PREVOZ

© Zeev Noga

Primer zaceljene rane brez tveganja ponovne poškodbe.

PRIMERNA ZA PREVOZ

3) Rane

Upoštevati morate, da lahko rane med prevozom povzročajo bolečine in izgubo krvi ter da se lahko stanje poslabša.

Pri odločanju morate upoštevati:

- ali je rana velika in/ali huda;
- ali je ran več;
- ali je rana majhna oziroma ni huda;
- ali je rana zaceljena ali nezaceljena/odprta.

Če je rana huda in odprta, žival ni primerna za prevoz (glej del II vodnika, stran 17).

Institut de l'Elevage/© Didier Raboisson

Pri tej rani na zadnji desni nogi je viden gnojni izcedek. To je lahko huda rana z odprtjem sklepne špranje ali samo površinski proces.

Pred natovarjanjem preverite, ali žival lahko obremeni to nogo.

3) Rane (nadaljevanje)

© BSI Schwarzenbek - Karen von Holleben

Zlomljen rog: huda rana z odprtjem lobanjske votline, površina rane je občutljiva in izpostavljena.

© IRU

Zlomljen rog: ta rana je videti hujša, kot je v resnici. Občutljivo tkivo je še vedno prekrito s tem, kar je ostalo od roga, krvavitev pa je omejena.

3) Rane (nadaljevanje)

© Animals' Angels

Huda rana na parklju; povezana z znaki vnetja (otekanje, rdečica in zagotovo bolečina).

© Animals' Angels

Majhne, neobsežne ali lažje rane: na metakarpalnih sklepih. Rane so površinske, prizadeta je samo koža, krvavitev je zelo omejena.

© BSI Schwarzenbek - Karen von Holleben

Majhne, neobsežne ali lažje rane: na repu. Rana je površinska, prizadeta je samo koža, krvavitev je zelo omejena.

4) Težave s kožo

Težave s kožo so lahko znak bolezni, lahko so nalezljive in se prenašajo na druge živali ali ljudi.

Upoštevati morate:

- splošno stanje živali;
- obstoj neprijetnih vonjav, krast in vlažnosti;
- ali so poškodbe/znaki obsežni ali lokalizirani.

© Cécile Boos

Žival s sončnimi opeklinami: pred natovarjanjem preverite splošno stanje živali.

© Yves Millemann

Papilomi na izpostavljenem delu telesa lahko pomenijo tveganje poškodbe med prevozom.

© Yves Millemann

Predeli brez dlake: v tem primeru je to površinski proces brez izločkov ali vpliva na splošno stanje živali.

5) Neobičajni izcedki

Neobičajni izcedki so lahko znak bolezni.

Upoštevati morate:

- splošno stanje živali;
- količino, barvo, gostoto in vonj;
- od kod prihaja izcedek (iz ust, nosa, vulve, penisa).

© Yves Millemann

Obilen gnojni izcedek iz maternice. Znak hudega splošnega obolenja pri tej kravi.

© Institut de l'Elevage

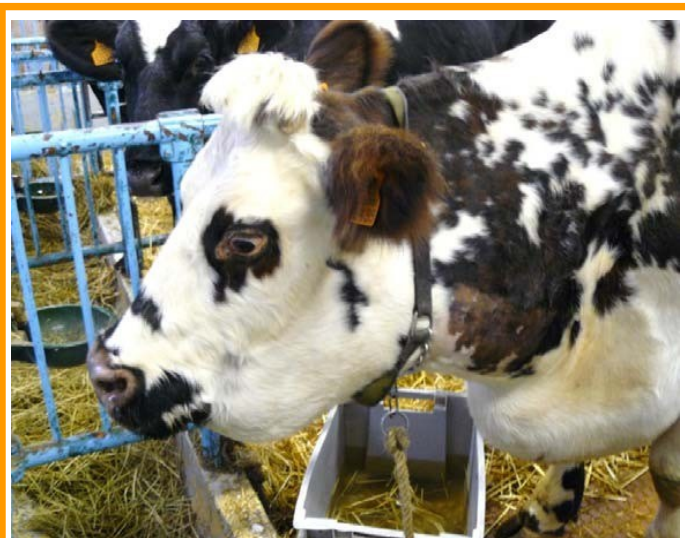
Lokalni proces, izcedek iz nosu, ki ne vpliva na splošno stanje živali.

6) Otekline

Oteklina je lahko osamljen simptom ali del splošnega obolenja.

Upoštevati morate:

- splošno stanje živali;
- ali je oteklina vroča, rdeča, boleča na dotik;
- ali žival zaradi otekline neobičajno stoji ali hodi (glej poglavje I, strani 27 in 28);
- ali bi se lahko zaradi otekline povečalo tveganje poškodbe, ki bi lahko privedla do izgube velike količine krvi.

© Yves Millemann

Ta oteklina je edem in je lahko znak resnih težav (npr. težav z obtokom ali hude okužbe s parazitom).

V zvezi s splošnim stanjem živali je potrebna dodatna presoja.

6) Otekline (nadaljevanje)

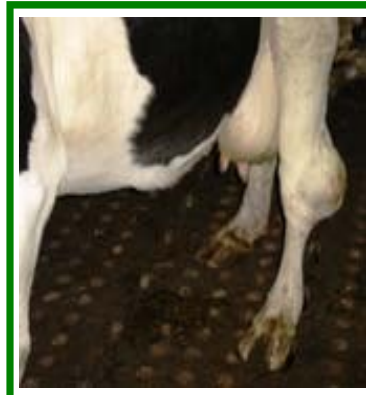
© Yves Millemann

Velika flegmona: znak hude okužbe z velikim tveganjem nenadnega poslabšanja splošnega stanja živali.

© Yves Millemann

© Animals' Angels

Zgornji primeri: posamezne lokalizirane patološke spremembe brez vpliva na splošno stanje živali. Brez tveganja poškodbe in šepanja.

Kadar je otečenih več sklepov, je to pogosto znak splošne notranje okužbe. Če žival šepa, glej *Težave pri gibanju* (stran 27).

7) Driska

Driska je lahko izoliran simptom ali del splošnega obolenja.

Upoštevati morate:

- splošno stanje živali;
- tveganje poslabšanja splošnega stanja in dehidracije med prevozom;
- tveganje prenašanja nalezljivih bolezni.

© Institut de l'Elevage

Žival, ki je izgubila ogromno tekočine in je v slabem splošnem stanju.

© Yves Millemann

Žival se lahko prevaža, če je izguba tekočine omejena in je žival še vedno v dobrem splošnem stanju.

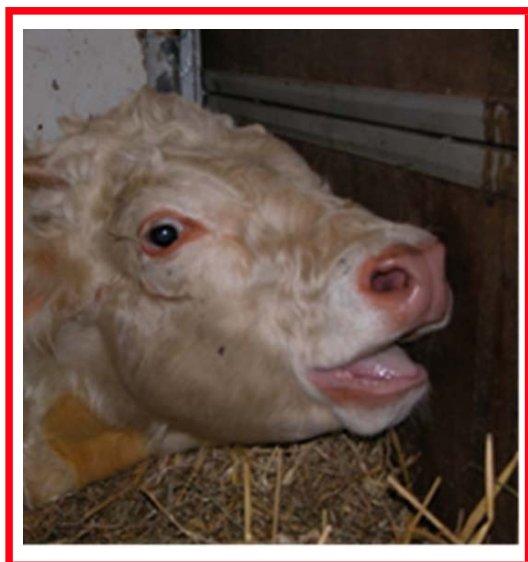
Pozor: velika izguba tekočine je lahko nevarna in lahko povzroči nenadno poslabšanje stanja.

8) Težave z dihanjem

Težave z dihanjem so lahko znak drugih resnih zdravstvenih težav.

Upoštevati morate:

- splošno stanje živali;
- obstoj dihalne stiske (npr. odprt gobec, naprej iztegnjena glava in vrat, široko razkoračeni prednji nogi, hlastanje za zrakom in slinjenje);
- nenadno poslabšanje stanja med prevozom lahko povzroči pogin živali.

Pri živalih na obeh slikah so vidni jasni znaki dihalne stiske. Živali ne bosta prenesli dodatnega stresa zaradi prevoza.

9) Obolelo vime

Obolelo vime lahko vpliva na dobrobit živali med prevozom.

Upoštevati morate:

- splošno stanje živali;
- tveganje morebitne bolečine ali trpljenja med prevozom;
- neobičajno držo ali hojo.

© Institut de l'Elevage

Gangrenozni mastitis: škrlatno ali modro vime z vlažno svetlečo se rano in velikim tveganjem smrti.

© Yves Millemann

Lokaliziran proces, papilomi med četrtmi vimena brez vpliva na splošno stanje živali.

10) Krave v laktaciji

Krave v laktaciji so lahko občutljive živali, pri njihovem prevozu pa je potrebna posebna skrb, kakor je opredeljeno v zakonodaji EU (glej stran 11).

Upoštevati morate:

- če krav v laktaciji ne spremljajo njihova teleta, jih je treba pomolsti vsakih 12 ur;
- če bo prevoz krav v laktaciji trajal več kot 12 ur, je treba o tem vnaprej obvestiti prevoznika, da zagotovi, da bodo na poti na voljo obrati za molžo (dnevniki vožnje morajo biti na voljo vsaj dva delovna dneva pred odhodom);
- krave v laktaciji, ki niso redno molzene, imajo lahko med prevozom hude bolečine in so lahko izpostavljene drugim težavam v zvezi z dobrobitjo.

© Animals' Angels

Mleko kaplja iz vimena. Če krava ni pomolzena, ima lahko med prevozom hude bolečine in lahko postane slabotna.

11) Neobičajno vedenje in/ali živčni znaki

Neobičajno vedenje in živčni znaki so lahko povezani z vrsto zdravstvenih težav, pri čemer je nekatere težko prepoznati.

Upoštevati morate:

- običajno vedenje živali;
- ali bi žival lahko bila pod stresom ali razdražena;
- ali je to povezano z drugimi simptomi;
- ali obstajajo kakršne koli težave z zdravjem ali varnostjo.

© Jean-Marie Nicol

Žival z živčnimi znaki pritiska
z glavo ob zid.

12) Nevarne živali

- Nevarne živali lahko postanejo neobvladljive in tako pomenijo povečano tveganje za zdravje in varnost ljudi, drugih živali in sebe.
- Socialno vedenje se razlikuje glede na starost, pasmo, prejšnje izkušnje in spol.
- Govedo lahko med prevozom postane agresivnejše in nevarnejše.
- Oskrbnik živali mora o tem obvestiti prevoznika pred začetkom prevoza.
- Prevoznik se mora odločiti, ali bo natovoril nevarno žival, pri čemer upošteva morebitna tveganja za zdravje in varnost ljudi ter dobrobit živali.

© Jean-Marie Nicol

Nevaren bik: bi želeli tvegati?

14) Živali s prizadetim vidom

ENOOKE ŽIVALI

Živali s prizadetim vidom se zlahka zmedejo, prestrašijo ali vznemirijo, zato jih je treba prevažati v njihovi socialni skupini.

© Animals' Angels

Slepo oko.

14) Živali s prizadetim vidom

(nadaljevanje)

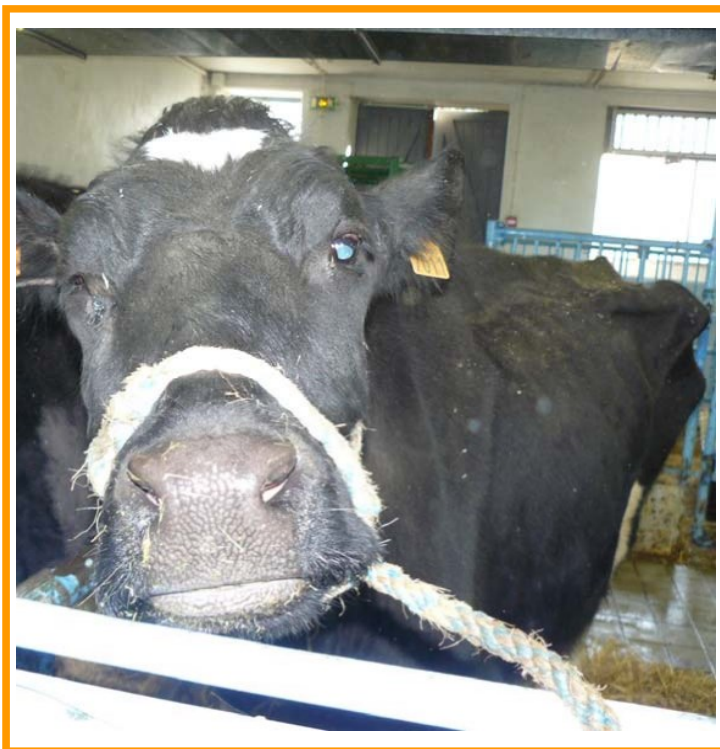
SLEPE ŽIVALI

Pri slepih živalih je tveganje, da bodo med prevozom zmedene, prestrašene ali vznemirjene in da se bodo zato poškodovale, izjemno veliko.

Slepe živali se torej ne smejo prevažati.

Vendar praktične izkušnje kažejo, da samo v nekaterih posebnih primerih, ki jih mora podrobno opredeliti veterinar, slepa žival ne kaže znakov dodatnega stresa, kadar se prevažna na kratke razdalje.

© Yves Millemann

Slepa žival: veliko tveganje zmedenosti in stresa; prav tako tveganje izgube ravnotežja med prevozom.

Priloga I

Glavni regulativni predpisi

Evropska zakonodaja:

- Uredba (ES) št. 853/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o posebnih higienskih pravilih za živila živalskega izvora;
- Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 854/2004 z dne 29. aprila 2004 o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi;
- Uredba Sveta (ES) št. 1/2005 z dne 22. decembra 2004 o zaščiti živali med prevozom in postopki, povezanimi z njim;
- Uredba Sveta (ES) št. 1099/2009 o zaščiti živali pri usmrčitvi.

Priloga II

Priporočila, kadar se živali, neprimerne za prevoz, odkrijejo na kmetijah, v zbirnih centrih, na kontrolnih točkah ali med prevozom.

Na kmetijah, v zbirnih centrih in na kontrolnih točkah:

- ločitev neprimernih živali od drugih živali;
- takojšnje zdravljenje neprimerne živali in/ali posvetovanje z veterinarjem;
- po potrebi nujni zakol ali usmrnitev na način, ki živali ne povzroči nepotrebnega trpljenja.

Med prevozom:

- čim hitrejša ločitev neprimernih živali od drugih živali;
- čim hitrejša prva pomoč in ustrezno veterinarsko zdravljenje. Po potrebi nujni zakol ali usmrnitev na način, ki živali ne povzroči nepotrebnega trpljenja;
- uporaba ukrepov, predvidenih v **načrtu nujnih ukrepov** (za poti, ki trajajo več kot osem ur).

Če načrt nujnih ukrepov ni na voljo:

- če je namembni kraj oddaljen od dve do tri ure, je treba stopiti v stik z odgovorno osebo v namembnem kraju/organizatorjem zaradi zagotovitve, da bo v namembnem kraju na voljo veterinar, *ali*
- če je namembni kraj oddaljen več kot tri ure, je treba stopiti v stik z organizatorjem prevoza, lokalnimi veterinarskimi službami ali policijo zaradi zagotovitve, da bodo živali raztovorjene na naslednji mogoči lokaciji, npr. kontrolni točki, mestu za raztovarjanje v nujnih primerih ali v klavnici.
- Opomba: načrt nujnih ukrepov mora biti na voljo za vse vrste prevoza (glej primere v prilogah III in IV).

Ob prihodu v namembni kraj:

- odraslega goveda, ki ne more vstati, s prevoznega sredstva ni mogoče odstraniti brez dodatnega trpljenja;
- če žival ne more vstati, jo je treba zdraviti, omamiti in/ali usmrtiti na kraju samem, tj. v vozilu.

Priloga III

Predloga načrta izrednih ukrepov za prevoznike tipa 2

Izpolnite ta načrt izrednih ukrepov in ga pošljite na naslednji naslov skupaj z vlogo za dovoljenje za prevoznika tipa 2:

Ta splošni načrt izrednih ukrepov mora izpolniti prevoznik.

Oddelek 1 – Kontaktni podatki

Ime prevoznika:	
Naslov:	
Kontaktna telefonska št.:	
E-naslov:	

Oddelek 2 – Kaj storiti in s kom stopiti v stik v nujnih primerih :

1	Okvara vozila	
2	Prometna nesreča, zaprtje ceste ali slabe vremenske razmere	
3	Začasna ustavitev trajektne/redne linije	
4	Potreba po spremembi poti	
5	Potreba po premestitvi živali v drugo vozilo	
6	Živali, ki med potjo zbolijo	
7	Živali, ki jih je treba evtanazirati	
8	Skrajne temperature (huda vročina ali mraz)	
9	Potrditev bolezni, ki jo je treba prijaviti, na območju tranzita	

Oddelek 3 - Podpis

Podpis prevoznika			Datum	
Ime (TISKANO)				

Priloga IV

Predloga načrta izrednih ukrepov za načrtovanje poti

Izpolnite ta načrt izrednih ukrepov in ga pošljite na naslednji naslov z oddelkom 1 vašega dnevnika vožnje:

Ta načrt izrednih ukrepov mora izpolniti prevoznik goveda, ovac, koz, prašičev in neregistriranih konjev za poti, ki trajajo več kot osem ur, v druge države članice EU ali tretje države.

Oddelek 1 – Kontaktni podatki

Kontaktno ime, naslov in telefonske številke:

1	Kraj odhoda	
2	Namembni kraj	
3	Posrednik/organizator	
4	Prevoznik	
5	Kontrolne točke (če se uporabljajo)	

Kontaktne podatke in telefonske številke:

6	Trajektno družbe, če potovanje vključuje prečkanje morja	
7	Lokalni urad za zdravje živali za kraj odhoda	
8	Lokalni urad za zdravje živali ob izstopu iz Združenega kraljestva	
9	Veterinar v kraju odhoda	
10	Lokalni organ v kraju odhoda	
11	Lokalni organ ob izstopu iz Združenega kraljestva	
12	Policija	
13	RSPCA in škotski SPCA ter njuni ustrezniki	

Oddelek 2 – Podpis

Podpis prevoznika			Datum	
Ime (TISKANO)				

V primeru kakršnega koli dvoma

živali ne prevažajte!

